

KYSTVERKET

PORSELENSFABRIKKEN NÆRINGSPARK AS
Ferjegata 5
3921 PORSGRUNN

Deres ref	Vår ref	Arkiv nr	Saksbehandler	Dato
	2023/4550-7		Tommy Fleines Kristoffersen	17.01.2024

Tillatelse til motfylling ved Porselensbrygga - Porsgrunn kommune - Vestfold og Telemark fylke

Kystverket viser til søknad fra Grunnteknikk AS (heretter kalt søker) på vegne av Porselensfabrikken Næringspark AS (tiltakshaver) av 12.10.2023 om tillatelse til motfylling ved Porselensbrygga i Porsgrunn kommune.

Vedtak

Med hjemmel i havne- og farvannsloven § 14 gir vi tillatelse til søknad om motfylling ved Porselensbrygga i Porsgrunn kommune.

Tillatelsen gis på følgende vilkår, jf. havne- og farvannsloven § 16:

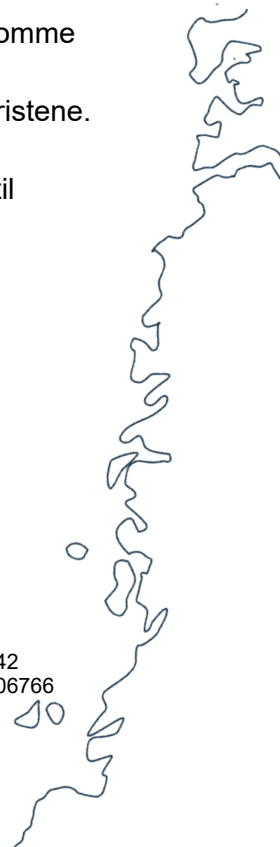
1. Tiltaket skal utføres som beskrevet i denne tillatelsen og vist i vedlagte tegning og kartutsnitt.
2. Tiltakshaver skal sende inn P-melding om arbeidet med å etablere tiltaket, herunder informasjonstekst, posisjon, oppstartstidspunkt og forventet ferdigstillelse til efs@kartverket.no. Informasjon om tiltaket må sendes til Efs i god tid for å komme med i neste utgivelse av Efs. (se her for frister <https://www.kartverket.no/til-sjos/efs/innmelding-av-rettelser-til-efs>) Det er tiltakshavers ansvar å sjekke fristene. Arbeidet kan ikke starte før meldingen er publisert.
3. Når tiltaket er ferdigstilt, skal tiltakshaver sende inn melding om kartrettelse til Kartverket. Meldingen skal inneholde følgende:
 - a) dokumentasjon om tiltaket 'as-built', fortrinnsvis på digitalt format (*sosi, shape, gz*).
 - b) kart (i hensiktsmessig målestokk der tiltaket er nøyaktig inntegnet)
 - c) posisjoner i WGS-84 datum

Informasjon om tiltaket sendes til Kartverket via [Rett i kartet Sjøkart](#) eller til efs@kartverket.no. Det skal sendes kopi til post@kystverket.no (med henvisning til Kystverkets referansenummer).

Sentral postadresse: Kystverket, postboks 1502,
6025 ÅLESUND

Telefon: 07847
E-post: post@kystverket.no
Internett: <https://kystverket.no>

Org.Nr.: 874783242
Bankgiro: 7694 05 06766

Meldingen blir behandlet så fort som mulig. For å se om tiltaket er behandlet riktig, kan du følge med på www.norgeskart.no. Velg lagene sjøkart, eller elektroniske sjøkart.

Merk at ikke alle tiltak nødvendigvis blir publisert som kartrettelser i Efs, eller presenteres i sin helhet i kartet. Kartverket foretar en samlet vurdering på grunnlag av målestokk, lesbarhet, øvrig nautisk informasjon i kartet og hvor navigasjonskritisk presentasjon av tiltaket er. Det er Kartverket som er offisiell sjøkartmyndighet og setter premissene for hvordan tiltaket presenteres i sjøkart.

4. Eventuelle erstatningsansvar som følge av tiltaket påhviler tiltakshaver.
5. Tiltak i sjø må utføres på en slik måte at det ikke oppstår fare for utglidning av masser, eller skade på annen infrastruktur.
6. Anleggsarbeidene må ikke i utilbørlig grad hindre den alminnelige ferdsel på sjøen.
7. Før arbeidet kan starte må det opprettes dialog med Grenland Havn IKS og Brevik sjøtrafikksentral (Brevik VTS) for informasjonsutveksling.

1. Sakens bakgrunn

Grunnteknikk AS har på vegne av Porselensfabrikken Næringspark AS søkt om tillatelse til motfylling ved Porselensbrygga i Porsgrunn kommune. Dagens bolverk har sviktet og fyllmassene under brygga har erodert bort. Formålet med tiltaket er å rehabilitere og erosjonssikre bryggefronten, slik at sikkerhet og stabilitet opprettholdes. Tiltaket innebærer en motfylling på 1,2 m tykkelse ved bryggefronten som går ~50 m ut i elva på dybde ca. kote -9. For denne fyllingen er det estimert volum på 5000 m³ samfengt sprengstein. I tillegg vil det være ekstra erosjonssikring nordøst og sørvest for hovedmotfyllingen. Her er det planlagt en tykkelse på 0,5 m og estimert volum på 1000 m³ stein.

Tiltaket er planlagt gjennomført vinteren/våren 2024 eller 2025. Det skal benyttes lekter i anleggsarbeidet. Søker vurderer at denne ikke vil være til hinder for trafikken i området. Anleggsperioden vil være over flere dager eller uker, avhengig av hvordan de lagvise utfyllingsmassene setter seg.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har gitt tillatelse etter forurensningsregelverket. Porsgrunn kommune har gitt rammetillatelse for motfyllingen og etablering av småbåthavn.

Uttalelser

Kystverket har ikke sendt søknaden på egen høring, men har lagt til grunn uttalelser gitt til Statsforvalteren i Vestfold og Telemark samt Porsgrunn kommunes høringer, oppsummert under. Parter og andre interessenter har hatt anledning til å uttale seg om saken jf. forvaltningsloven § 16.

Norsk Maritimt Museum:

Tiltaksområdet har tidligere blitt befart ved andre anledninger. Det ligger en pontongkonstruksjon av tre inntil land nær bybroa, delvis innenfor avgrensningen av utfyllingsområdet. Denne er ikke fredet. Det ligger en automatisk fredet ballastrøys lenger ut i elva, men denne er utenfor utfyllingsområdet. Det er ikke behov for ytterligere arkeologiske undersøkelser i forbindelse med tiltaket slik det er avgrenset i kart. Forutsetter at tiltaket ikke kommer i konflikt med sistnevnte kulturminne.

Vestfold og Telemark fylkeskommune – kulturminnefaglig uttalelse:

Eiendommen er regulert til bevaring i detaljert reguleringsplan for Porsgrunn Porselensfabrikk og inngår som et område med nasjonal kulturminneinteresse i by i

Riksantikvarens NBI-register. Vi legger til grunn at kommunen selv må vurdere hvorvidt hensynet til lokalt viktige kulturminner er ivaretatt i saken.

Vestfold og Telemark fylkeskommune – vegforvaltning:

Vestfold og Telemark fylkeskommune er eier av Porsgrunn bru på fv. 356 i Porsgrunn kommune. Brua er nærmeste nabo til tiltaket. Porsgrunn bru ble bygget i 1957, og begge landkar samt flere av søylene utover i elveleiet er fundamentert på trepeler. Fundamenteringstypen er svært ømfintlig for bevegelser i grunnen. Fra tidligere er det kjent at det er ustabile masser i grunnen, med blant annet kvikkleire i dette området. Dersom grunnen belastes, vil dette trykke sideveis og kan forskyve trepelene og dermed svekke konstruksjonen betraktelig.

Vestfold og Telemark fylkeskommune er bekymret for at den planlagte fyllingen utenfor Porselensbrygga kan skade fundamenteringen og føre til alvorlige svekkelser i brua. For å ivareta sikkerheten til Porsgrunn bru er det viktig at det avklares at både arbeidet med fyllingen og selve fyllingen ikke på noen måte påvirker fundamenteringen til brua. Det er også av viktighet at trepelene ikke blottlegges slik at surstoff kommer til, da dette vil forkorte levetiden og forringe styrken over tid.

Fylkeskommunen ønsker videre at det stilles en rekke vilkår knyttet til undersøkelser av og hensyn til Porsgrunn bru.

Fiskeridirektoratet:

Det er i Fiskeridirektoratets kartløsning, Yggdrasil, ikke registrert spesielle fiskeri og havbruksinteresser ved, eller nært, ønsket utfyllingssted. Av hensyn til kysttorskbestanden i Sør-Norge er Oslofjordområdet omfattet av fiskeriregulering i form av fiskeforbud etter torsk hele året. Dette gjelder også siste del av Porsgrunnselva fra Koltangsundet.

Grenlandsfjordene er kjent for å være forurensset, særlig pga. miljøgifter som tidligere er sluppet ut av industri og skipstrafikk. Det kan likevel utføres et generelt fiske med garn, teiner og line i det aktuelle området, som ikke er registrert i Yggdrasil. Grunne sjøområder nært land har ellers ofte verdifull eller høy biologisk produksjon i sjø, selv om det ikke er registreringer av viktige marine naturtyper mv. Vi vil også fremheve at rent og rikt hav er en absolutt forutsetning for sjømatnæringene og økt tilgang på sjømat.

Generelt vil utfylling av masser i sjø og peling berøre marinbiologiske forhold. Arealbeslag av utfylling vil ofte gi tap av marin natur. Øvrige mulige konsekvenser kan være endrede strømforhold, habitat, biotop og arts mangfold ved blakking, formørking, nedslamming, finpartikler, eutrofiering, utilsiktet spredning av fremmede arter mv.

Vi ser det som svært negativt om viktige naturverdier ødelegges eller om miljøgifter spres eller slippes ut i naturmiljøet, hvor de akkumuleres i næringskjeden og på sikt kan representere mulig fare for mennesker og dyr. Spesielt har miljøfarlige stoffer negative konsekvenser for gyte og oppvekstområder, for marine organismer og for fiskeriene i utslippenes influensområder. Viktige stikkord er mattrygghet og helse.

På generelt grunnlag vil Fiskeridirektoratet anbefale at de gangene det vurderes tillatelse til utfylling må tiltaket gjennomføres på en så skånsom måte som mulig, og med strenge krav til gjennomføring av arbeidene, slik at omkringliggende miljø påvirkes i så liten negativ grad som mulig. Ved utfylling i vann må utfyllingsmasser være rene, og det må gjøres tiltak for å forhindre eventuell spredning av partikler, plast, nedslamming, forurensning, miljøgifter, fremmede arter osv.

2. Aktuelt regelverk

Tiltaket det søkes om faller inn under havne- og farvannsloven § 14. Denne bestemmelsen sier at tiltak som kan påvirke sikkerheten, ferdselen eller forsvars- og beredskapsinteresser i farvannet ikke kan etableres uten tillatelse. I tillegg til at vi vurderer tiltakets konsekvenser for disse interessene, legger vi også vekt på de hensynene som fremgår av havne- og farvannsloven § 1:

«Loven skal fremme sjøtransport som transportform og legge til rette for effektiv, sikker og miljøvennlig drift av havn og bruk av farvann, samtidig som det skal tas hensyn til et konkurransedyktig næringsliv. Loven skal ivareta nasjonale forsvars- og beredskapsinteresser.»

Det er Kystverket som avgjør søknaden, jf. § 14, andre ledd og Samferdselsdepartementets delegering til Kystverket.

I behandlingen av saker etter havne- og farvannsloven som berører naturmangfoldet, skal Kystverket legge til grunn prinsippene i naturmangfoldlovens kap. II.

I denne saken er også forskrift 15. desember 2006 nr. 1446 om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften) § 12 aktuell. Denne bestemmelsen skal tas med i vurderingen når det skal fattes enkeltvedtak om ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst som kan føre til at miljømålene i forskriften ikke nås, eller at tilstanden forringes.

Det kan ikke gis tillatelse etter havne- og farvannsloven § 14 til tiltak som er i strid med vedtatte arealplaner etter plan- og bygningsloven, jf. havne- og farvannsloven § 14 fjerde ledd. I dette tilfellet er ikke tiltaket i strid med arealplan.

3. Kystverkets vurdering av saken

Ved vurdering om det skal gis tillatelse til omsøkte tiltak må en veie de ulike hensyn i saken opp mot formålet med de aktuelle bestemmelsene i havne- og farvannsloven. Tilsvarende gjelder dersom det iht. § 16 stilles vilkår i forbindelse med en eventuell tillatelse. Tiltaket kan påvirke sikkerhet og ferdsel og krever derfor tillatelse jf. havne- og farvannsloven § 14.

Tiltaket skal gjennomføres i Porsgrunnselva ved Porselensbrygga, like vest for Porsgrunnbrua. Langs store deler av Porsgrunnselva går bileden Porsgrunn – Skien og tiltaket vil komme i kontakt med farledsarealet til denne. AIS-data fra desember 2022-23 viser 410 passeringer under Porsgrunnbrua. Trafikken holder seg midt på elva og passerer gjennom bruas senterpunkt. Tiltaksområdet overlapper ikke direkte med denne trafikken. Ikke alle fartøy har påmontert AIS. Trafikken kan derfor være betydelig større og ha et annet seilingsmønster enn det som fremkommer av AIS-data.

Det vil foregå anleggsarbeid i sjøen som kan påvirke sikkerheten og ferdselen. Blant annet skal motfyllingen etableres ved hjelp av lekter. Vi stiller vilkår om at arbeidet meldes inn til etterretninger for sjøfarende (EFS). Det må også opprettes dialog med Grenland Havn IKS og Brevik VTS for informasjonsutveksling før arbeidet kan starte. Etter avsluttet anleggsarbeid vil dybden i tiltaksområdet være noe mindre på grunn av utfylling, men dette vurderes til å ikke ha vesentlig betydning for ferdselen i området.

Det fremkommer av søknaden at det er gjort geotekniske undersøkelser i forbindelse med tiltaket. Vi legger til grunn at hensynet til geoteknisk stabilitet, miljø og annen infrastruktur (slik som Porsgrunnbrua) blir ivaretatt som beskrevet i søknaden og at sikkerheten forbedres i tråd med tiltakets formål.

Vilkårene som stilles anses som avbøtende tiltak, slik at tillatelse kan gis, og er satt av ferdsels- og sikkerhetsmessige hensyn, samt miljøhensyn.

Kystverkets vurdering av naturmangfoldloven

Kystverkets vurdering er at de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 er vurdert i Statsforvalteren i Vestfold og Telemarks vedtak av 15.12.2023. Vurderingene bygger på et oppdatert kunnskapsgrunnlag og er tilstrekkelig konkrete og dekkende for det omsøkte tiltaket. Vi slutter oss til disse vurderingene og legger dem til grunn i det følgende.

Kystverkets vurdering av vannforskriften

Tiltaket må vurderes i forhold til vannforskriften § 12 fordi det dreier seg om et nytt inngrep. Tiltaket skal gjennomføres i vannforekomsten Skienselva Klosterfoss - Frierfjorden (vannforekomstID 016- 3203-R) i vannområde Skien – Grenlandsfjordene. Vannforekomsten er registrert med dårlig økologisk og kjemisk tilstand. Basert på det som fremkommer i søknaden og vedtaket fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark er Kystverkets vurdering at det ikke foreligger grunnlag for å si at motfylningen vil ha noen negativ betydning for miljømålene i vannforskriften §§ 4 til 7 eller forringe tilstanden i vannforekomsten. Tiltaket kan dermed tillates etter vannforskriften § 12.

4. Konklusjon

På bakgrunn av vurderingene ovenfor har vi kommet til at vi kan gi tillatelse til søknaden om motfylling ved Porselensbrygga i Porsgrunn kommune. Avgjørende for utfallet av saken har vært at tiltaket ikke vil være til vesentlig hinder for ferdselen, eller påvirke sjøsikkerheten i området i nevneverdig grad under anleggsperioden, så fremst vilkår følges. Etter anleggsperioden vil tiltaket ha liten betydning for ferdselen.

Det fremgår av havne- og farvannsloven § 16 siste ledd at tillatelsen faller bort hvis arbeidet med tiltaket ikke er satt i gang innen tre år etter at tillatelsen ble gitt. Det samme gjelder hvis arbeidet med tiltaket blir innstilt i mer enn to år. Kystverket kan forlenge fristen én gang med inntil tre år.

Vedtaket med vilkår finner du fremst i dette brevet.

5 Rett til å klage

Dette er et enkeltvedtak som søkeren og andre med rettslig klageinteresse kan klage på innen 3 – tre – uker etter at dette brevet er kommet frem. Se vedlagte *Orientering om klageadgang*.

Muligheten til å klage må være benyttet før søksmål om gyldigheten av vedtaket eller krav om erstatning som følge av vedtaket reises, jf. forvaltningsloven § 27b. Søksmål kan likevel reises når det er gått seks måneder fra klage første gang ble framsatt, og det ikke skyldes forsømmelse fra klagerens side at klageinstansens avgjørelse ikke foreligger.

Vi presiserer at vedtaket er basert på reglene i havne- og farvannsloven og ikke annet lov- og regelverk. For eksempel kan tiltaket være søknadspliktig etter plan- og bygningsloven, og det må tiltakshaver selv undersøke med kommunen. Videre må forholdet til kulturminnelovgivningen og forurensningsloven avklares med vedkommende myndighet.

Havne- og farvannsloven regulerer ikke nabo- eller eiendomsforhold. Slike forhold er derfor ikke vurdert i forbindelse med dette vedtaket. Søkeren må selv innhente nødvendig samtykke fra grunneiere og andre rettighetshavere. Kystverket har ikke ansvar for å følge opp dette. Privatrettslige tvister mellom partene avgjøres enten gjennom avtale eller av domstolene.

Med hilsen

Anne Britt Ottøy
fungerende avdelingsleder

Tommy Fleines Kristoffersen
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Interne kopimottakere:

Brevik sjøtrafikksentral

Brevik sjøtrafikksentral

NT-VTS-B

Eksterne kopimottakere:

GRUNNTEKNIKK AS

PORSGRUNN KOMMUNE

STATSFORVALTEREN I

VESTFOLD OG TELEMARK

FISKERIDIREKTORATET

GRENLAND HAVN IKS

TELEMARK FYLKESKOMMUNE

Sjuestokkveien 100

Postboks 128

Postboks 2076

Postboks 185 Sentrum

Strømtangvegen 39

Telemark fylkeskommune

Sentralt fakturamottak

Postboks 2844

3159 MELSOMVIK

3901 PORSGRUNN

3103 TØNSBERG

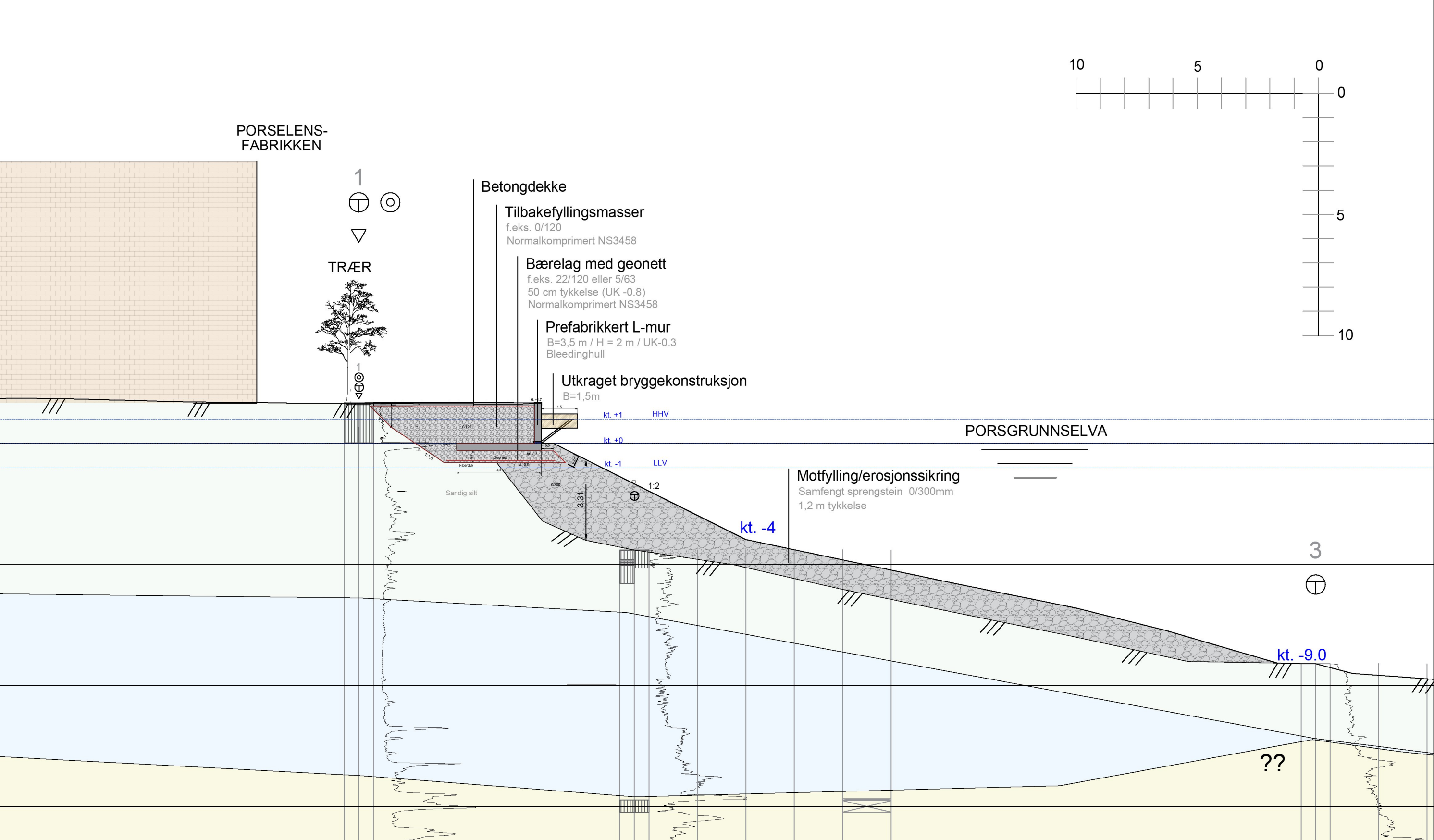
5804 BERGEN

3950 BREVIK

3702 SKIEN

Vedlegg:

1	Kart over tiltaksområdet
2	Orientering om klageadgang

TEGNFORKLARING :

- Dreiesondering

○ Enkel sondering

▽ CPT sondering
- ☆ Fjellkontrollboring

⬇ Dreietrykksondering

⊕ Totalsondering
- Prøvegrop

+ Vinge-boring

⊙ Prøveserie
- ⊕ Poretrykksmåling

^^ Fjell i dagen

● Naverboring

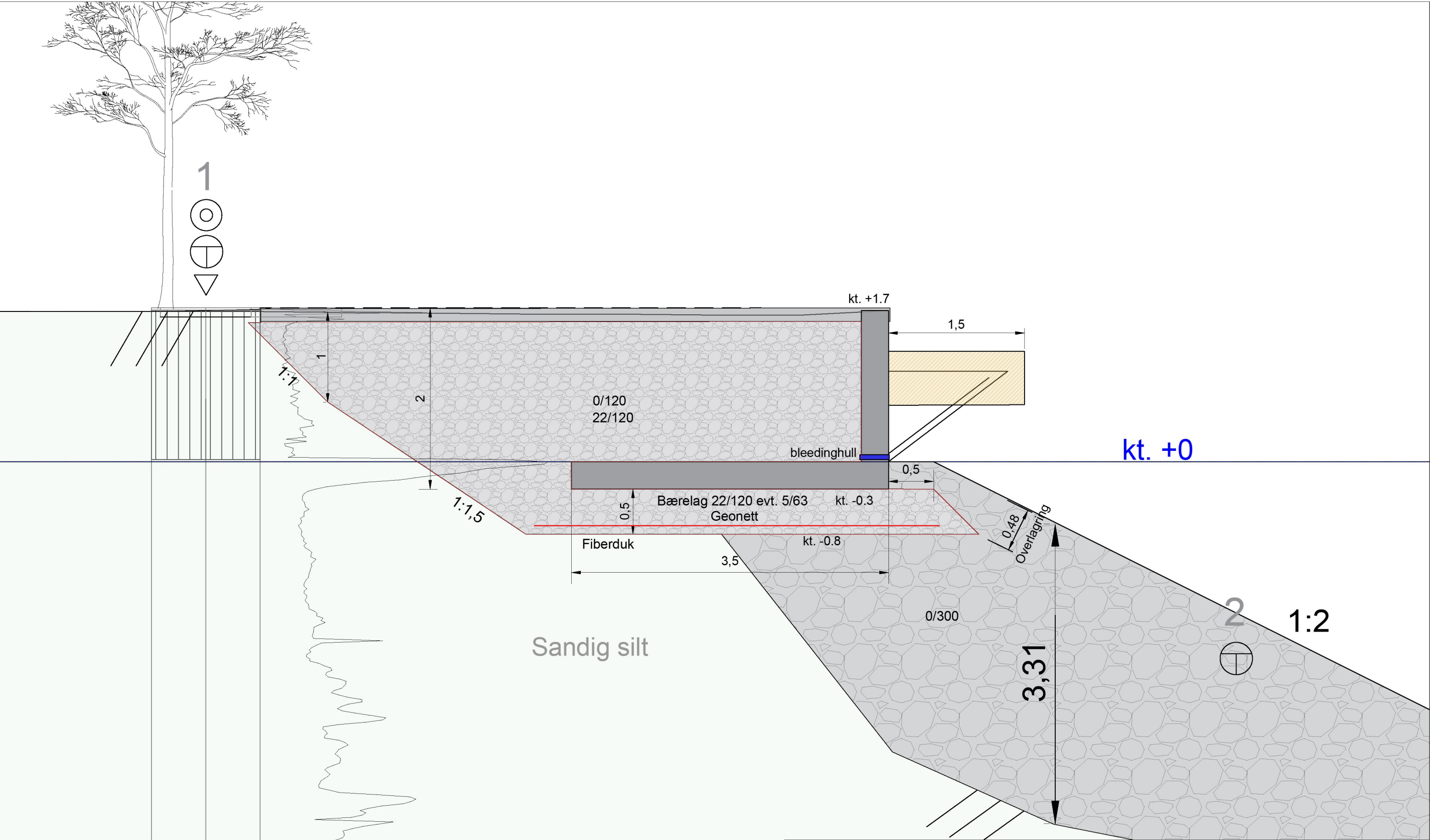
Borhull nr. $\frac{\text{Terreng (bunn) kote}}{\text{Antatt bergkote}}$ Boret dybde + (boret i berg)

Kartgrunnlag: hoydedata.no og dybdekart fra Telemark Seaworx april 2022
Koordinatsystem og høydesystem: UTM32V og NN2000

Rev.	Beskrivelse	Dato	Tegn.	Kontr.
	Porselensfabrikken Næringspark AS	Dato 16.08.2023	Tegn. ST	Kontr. Rula
	Porsgrunn. Porselensfabr. bryggefront	Målestokk 1 : 150	Originalformat A3	
	Skissering tiltak i profil A	Status Tegning i notat		
		Tegningsnummer 116621-100	Rev. .	

www.grunnteknikk.no
Tlf.:45904500

TEGNFORKLARING :

● Dreiesondering	☆ Fjellkontrollboring	□ Prøvegrop	⊕ Poretrykksmåling
○ Enkel sondering	⬇ Dreietrykksondering	+ Vinge-boring	⋈ Fjell i dagen
▽ CPT sondering	⊕ Totalsondering	⊙ Prøveserie	⦿ Naverboring

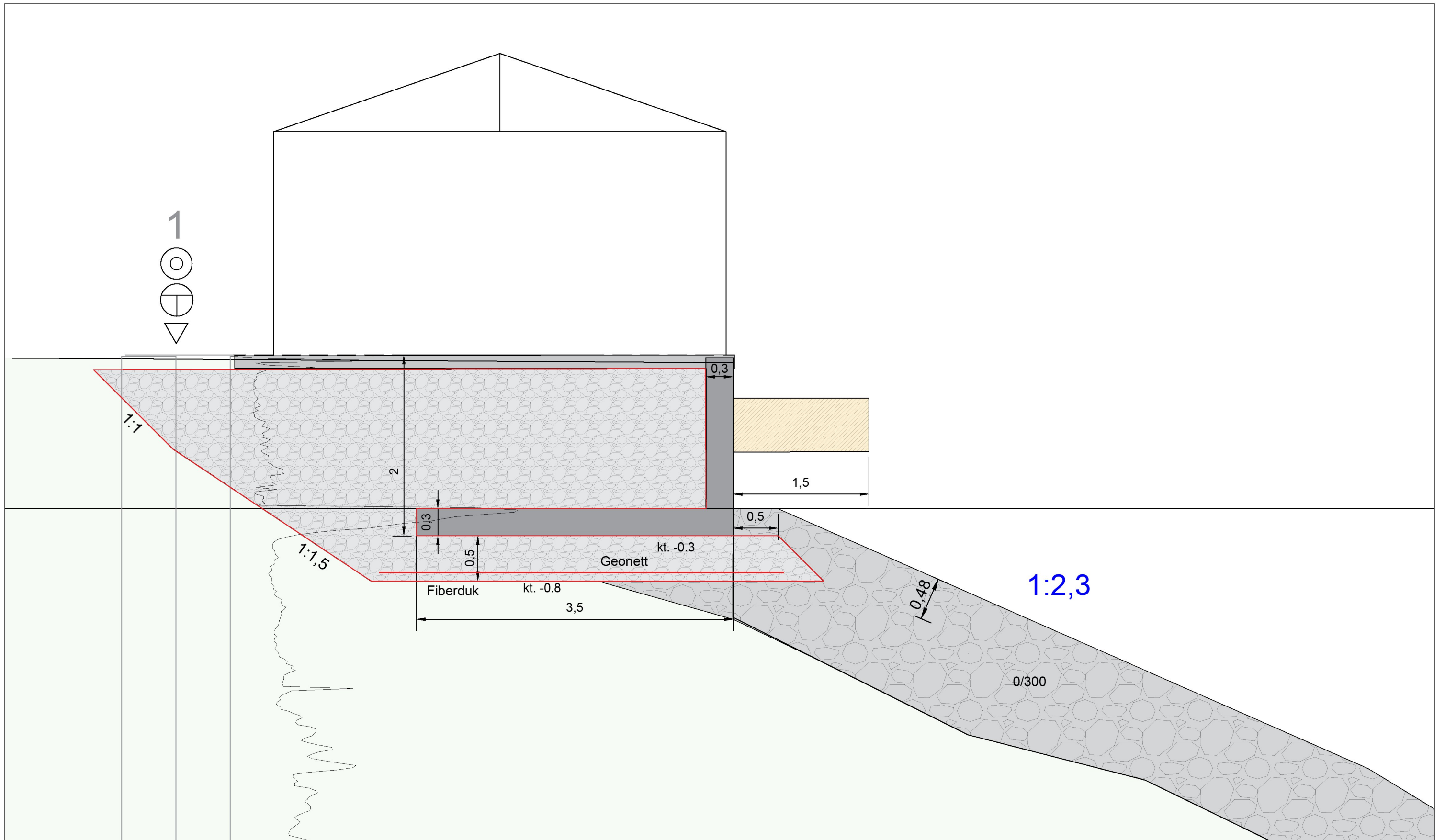
Borhull nr. $\frac{\text{Terreng (bunn) kote}}{\text{Antatt bergkote}}$ Boret dybde + (boret i berg)

Kartgrunnlag: hoydedata.no og dybdekart fra Telemark Seaworx april 2022
Koordinatsystem og høydesystem: UTM32V og NN2000

Rev.	Beskrivelse	Dato	Tegn.	Kontr.
	Porselensfabrikken Næringspark AS Porsgrunn. Porselensfabr. bryggefront	Dato 16.08.2023	Tegn. ST	Kontr. Rula
	Skissering tiltak i profil A	Målestokk 1 : 40	Originalformat A3	
		Status Tegning i notat		
		Tegningsnummer 116621-101		Rev. .

www.grunnteknikk.no
Tlf.:45904500

TEGNFORKLARING :

- Dreiesondering
- Enkel sondering
- ▽ CPT sondering
- ☆ Fjellkontrollboring
- ⬇ Dreietrykksondering
- ⊕ Totalsondering
- Prøvegrop
- + Vinge boring
- ⊙ Prøveserie
- ⊖ Poretrykksmåling
- ^^ Fjell i dagen
- Naverboring

Borhull nr. $\frac{\text{Terreng (bunn) kote}}{\text{Antatt bergkote}}$ Boret dybde + (boret i berg)

Kartgrunnlag: hoydedata.no og dybdekart fra Telemark Seaworx april 2022
Koordinatsystem og høydesystem: UTM32V og NN2000

Rev.	Beskrivelse	Dato	Tegn.	Kontr.
	Porselensfabrikken Næringspark AS	16.08.2023	ST	Rula
	Porsgrunn. Porselensfabr. bryggefront	Målestokk 1 : 40	Originalformat A3	
	Skissering kaikonstruksjon i profil C	Status Tegning i notat		
		Tegningsnummer	Rev.	
		116621-103	.	

www.grunnteknikk.no
Tlf.:45904500

Orientering om klageadgang

KLAGEORGAN

Enkeltvedtak fattet av Kystverket kan påklages til Fiskeri- og næringsdepartementet, jf. forvaltningsloven § 28.

Klagen skal sendes til Kystverket per e-post til post@kystverket.no eller per post til Kystverket, Postboks 1502, 6025 ÅLESUND.

KLAGEFRIST

Klagefristen er 3 uker fra den dag dette brevet kom frem, jf. forvaltningsloven § 29. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp. Dersom klagen kommer for sent, kan Kystverket se bort fra klagen. Det kan søkes om å få forlenget fristen, men da må man oppgi årsaken til dette, jf. forvaltningsloven §§ 29 og 31.

KLAGENS INNHOLD

Klagen må inneholde følgende, jf. forvaltningsloven § 32:

- hvilket vedtak det klages over
- den eller de endringer som ønskes
- eventuelle andre opplysninger som kan ha betydning for vurderingen av klagen

I tillegg bør man nevne de grunner klagen støtter seg til. Klagen må undertegnes.

UTSETTING AV GJENNOMFØRING AV VEDTAKET

Selv om det er klageadgang på et vedtak, kan vedtaket vanligvis gjennomføres straks. Førsteinstansen, klageinstansen eller annet overordnet organ, kan beslutte at vedtak likevel ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort, jf. forvaltningsloven § 42. Man kan søke om å få utsatt gjennomføringen av et vedtak til klagefristen er ute eller til klagen er avgjort (søke om oppsettende virkning av klagen), jf. forvaltningsloven § 42. Begrunnet søknad sendes til den etaten som er førsteinstans for vedtaket. En avgjørelse om oppsettende virkning kan ikke påklages.

RETT TIL Å SE SAKSDOKUMENTENE OG TIL Å KREVE VEILEDNING

Med visse begrensninger har en part rett til å se dokumentene i saken, jf. forvaltningsloven §§ 18 og 19. Parten må i tilfelle ta kontakt med Kystverket. Man vil da få nærmere veiledning om adgangen til å klage, om fremgangsmåten og reglene om saksbehandlingen.

KOSTNADER VED KLAGESAKEN

En part kan kreve dekning for vesentlige kostnader i forbindelse med klagesaken, jf. forvaltningsloven § 36. Forutsetningen er da vanligvis at det organet som traff det opprinnelige vedtaket har gjort en feil slik at vedtaket blir endret.

Det kan også søkes om å få dekket utgifter til nødvendig advokathjelp etter reglene om fritt rettsråd. Vanligvis gjelder visse inntekts- og formuesgrenser. Klageinstansen eller partens advokat kan gi nærmere opplysninger om dette.

KLAGE TIL SIVILOMBUDSMANNEN

Hvis man mener å ha vært utsatt for urett fra den offentlige forvaltnings side, kan man klage til Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Sivilombudsmannen). Sivilombudsmannen kan ikke selv endre vedtaket, men kan gi sin vurdering av hvordan den offentlige forvaltning har behandlet saken, og om det er gjort eventuelle feil eller forsømmelser.